

BODEM
breed symposium

*Hèt netwerk event van
de bodem en ondergrond*

Oproep voor bijdrage

28e Nationaal Symposium Bodem Breed

Dinsdag 29 november 2016 / RWS gebouw Westraven te Utrecht

**Beheer en inrichting van onze fysieke leefomgeving:
bodem- en watergebruik in de toekomst**

---

expertise

bodem en ondergrond

www.bodembreed.nl

Beheer en inrichting van onze fysieke leefomgeving: bodem- en watergebruik in de toekomst

We willen een gezonde en veilige leefomgeving met een hoge leefbaarheid, optimale kwaliteit en hoogwaardige infrastructuur. En dit tegen lage kosten en met praktische en goed realiseerbare oplossingen. Ondergrond en grondwater maken integraal deel uit van deze leefomgeving. Daarom hebben we nieuwe concepten, oplossingen en vormen van samenwerking nodig voor beheer en inrichting van de ondergrond. Voor Bodem Breed zijn we op zoek naar deze nieuwe bouwstenen, naar ideeën, nieuwe technieken en naar goede voorbeelden.

Het Internationale Jaar van de Bodem (2015) heeft laten zien dat we onderweg zijn. Op vele plekken in Nederland wordt gewerkt aan beter functionerende bodems, zodat deze kunnen bijdragen aan maatschappelijke opgaven ten aanzien van voedsel, (drink)water, hernieuwbare energie, klimaatadaptatie, grondstoffen en meer. In een TerrAgenda is de opbrengst van het Jaar van de Bodem samengevat in een 12-tal bodemagendapunten. Een deel daarvan komt terug op Bodem Breed. Hieronder zijn een aantal maatschappelijke vraagstukken en ontwikkelingen gegeven waar wij de komende tijd mee aan de slag moeten (niet uitputtend).

- Het bodem- watersysteem als onderdeel van een **Circulaire economie**. Daarbij kan o.a. gedacht worden aan de volgende onderwerpen:
  - **Bouwgrondstoffen**: de optimale mix tussen enerzijds import en (lokale) winning van primaire bouwgrondstoffen en anderzijds maximaal hergebruik en zo hoogwaardig mogelijk inzetten van secundaire bouwgrondstoffen (inclusief grond en bagger);
  - **Organische stof**: omgaan met organische stof en organisch materiaal (o.a. het belang van organische stof voor de bodemkwaliteit, het gebruik en de kwaliteit van organische meststoffen, het gebruik van organisch afval als meststof, het gebruik van gewasresten voor bioproducten en het onttrekken uit de kringloop door bijstoken met biomassa in AVI en energiecentrales). Ook de effecten van de biobased economy willen we aan de orde laten komen.Tevens is op de klimaattop in Parijs een initiatief gepresenteerd voor verhoging van het organisch stof gehalte in de bodem (mondiaal). Meer organisch stof betekent een beter watervasthoudend vermogen, een hogere bodemvruchtbaarheid en vastlegging van koolstofdioxide.
- Een **klimaatbestendige leefomgeving** heeft veel 'blauw groene structuren' en weinig verhard oppervlak. Het bodemsysteem speelt daarmee ook een belangrijke rol bij klimaatadaptatie. Door het optimaal aanwenden van 'eco-systeemdiensten' kan bijvoorbeeld teveel aan water worden geborgen, wordt tijdens droge en warme tijden hittestress voorkomen en neemt de biodiversiteit toe. Er zijn veel maatschappelijke initiatieven voor het realiseren van een blauw groene leefomgeving (o.a. daktuinen en stadslandbouw) en het verbeteren van het waterbergend vermogen van de bodem (o.a. verbeteren van de bodemstructuur). Hoe maak je deze initiatieven tot een succes en welke rol neem je als overheid?

- Gevolgen van de **fysieke aanwezigheid in de ondergrond** voor het bodem- en grondwatersysteem van o.a. K&L, parkeergarages, WKO en tunnels. Deze infrastructuur ligt er namelijk voor altijd en belast het systeem bij renovatie of aan het einde van de levensduur. En hoe komen we tot integraal stadsbodembeheer in een stad waarin gebouwd, geleefd en bewogen moet worden.
- Gevolgen van **bodemdaling in Nederland** voor de landbouw en de waterhuishouding in Nederland. Zo is er het Nationaal Initiatief Bodembeweging en een Innovatieprogramma Platform Slappe bodemgemeenten. De problematiek in gebieden met een slappe ondergrond leidt tot hogere (her)inrichtingskosten, tot extra onderhoud en schade aan landbouw, bebouwing en infrastructuur.
- **Nieuwe samenwerkingen:** de invulling van de nieuwe Omgevingswet begint gestalte te krijgen. De wet gaat uit van integraal werken, de gemeente als bevoegd gezag en verregerende vereenvoudiging van regels. Er is een Convenant Bodem en Ondergrond afgesloten waarvoor opnieuw een Uitvoeringsprogramma is gemaakt. Het uitvoeringsprogramma van STRONG zal daar deel van gaan uitmaken.
- **Data en informatie:** de Omgevingswet kent een aantal informatiehuizen. We registreren steeds meer verschillende gegevens en vele data zijn als open data beschikbaar op het internet. Wat is er nog nodig aan data of informatie en hoe gaan we de informatiehuizen bouwen ten behoeve van de ingrepen in de fysieke leefomgeving en het duurzaam benutten en beheren van de ondergrond.
- **Bodemverontreiniging:** via de Aanvullingswet bodem wordt een deel van de Wbb opgenomen in de Omgevingswet. Gebruik maken van de bodem betekent ook dat onderhoud van die bodem noodzakelijk is en blijft. Een groot deel van onze verontreinigde locaties waarover een besluit is genomen maakt deel uit van het overgangsbeleid. Daarom is er ook nog steeds aandacht nodig voor de nog niet gesaneerde gevallen van bodemverontreiniging en borging van beheer en nazorg van de gevallen waar voor lange-termijn beheer is gekozen. Tevens hebben we knelpunten uit het nabije verleden nog niet opgelost (o.a. nieuwe stoffen waar nog geen oplossing voor is gevonden). Ook over deze onderwerpen zijn we geïnteresseerd in baanbrekende nieuwe praktijkprojecten, concepten, technieken en studies.

Doelgroep Bodem Breed

Het symposium Bodem Breed is hét symposium voor iedereen die betrokken is bij activiteiten in het bodemwatersysteem voor de inrichting, de verbetering en het beheer van de fysieke leefomgeving. Daarmee is het symposium bedoeld voor medewerkers van overheden (ministeries, provincies, gemeenten, omgevingsdiensten, regionale uitvoeringsdiensten, waterschappen en Rijkswaterstaat), de eigenaren van locaties en terreinen (bedrijven, agrariërs en terreinbeheerders), het uitvoerend en adviserend bedrijfsleven (laboratoria, grondbanken, stichtingen, aannemers en adviesbureaus) en kennisinstellingen (universiteiten, opleidings- en kennisinstituten). En verder iedereen die niet onder genoemde categorieën valt maar die zich wel professioneel met het werkveld bodem en water bezighoudt.

Indienen van voorstellen

Indienen van voorstellen dient te geschieden uiterlijk **vrijdag 20 mei 17.00 uur**.

Mail uw voorstel naar peter.vanmullekom@sikb.nl. Voor het maken van het voorstel dient u gebruik te maken van het format zoals te downloaden via de website. Het voorstel mag uitsluitend als Word-document ingediend worden, met een omvang van maximaal 2 A4. Voorstellen die na het verstrijken van de indieningstermijn worden ontvangen, komen niet meer voor selectie in aanmerking.

Uw voorstel moet minimaal het volgende duidelijk maken:

- wat de boodschap of vraag is (heldere omschrijving van het onderwerp);
- de (beoogde) resultaten van het te presenteren onderzoek/project of de sessie;
- de werkvorm om de boodschap of vraag te presenteren;
- de actualiteit en relevantie voor de doelgroep van Bodem Breed;
- uw voorkeur voor het type sessie (zie hiernaast).

*Hèt netwerk event van
de bodem en ondergrond*

Dit jaar organiseren we 2 soorten sessies:

- sessies die meer **informatief van karakter** zijn en/of waar kennis wordt overgedragen (meer traditioneel van aard met presentaties of in de vorm van een workshop);
- **interactieve sessies** die in samenwerking met het LEF future center worden georganiseerd (met professionele ondersteuning van facilitators van LEF). LEF future center RWS is gespecialiseerd in het creëren van doorbraken en nieuwe denkpatronen in vooral maatschappelijke vraagstukken (www.rws.nl/zakelijk/innovatie-en-duurzame-leefomgeving/lef-future-center/).

Selectie van voorstellen

De voorstellen worden besproken met de programma-commissie en mede geselecteerd door de sessieleiders. Deze selectie vindt plaats in juni 2016. In principe ontvangt u in juli bericht of uw voorstel is geselecteerd. Ook kunt u het verzoek krijgen uw voorstel enigszins aan te passen en eventueel samen te voegen met een ander voorstel tot een sessie.

Aanmelden voor deelname aan symposium

In verband met het speciale karakter van de LEF-sessies en een maximum aantal deelnemers voor die sessies verzoeken wij iedereen op tijd in te schrijven voor deelname. Op de website voor Bodem Breed zal t.z.t. inschrijving voor deelname aan LEF-sessies apart kunnen worden aangegeven.

COB Nederlands kenniscentrum voor **ondergronds bouwen** en ondergronds ruimtegebruik

NL-INGENIEURS
Branchevereniging van advies-, management- en ingenieursbureaus

Deltares
Enabling Delta Life

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

 Gemeente Rotterdam

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

BEWUST BODEM GEBRUIK

ip^o Interprovinciaal Overleg

INSTRUMENTEN VOOR EENVUURDIGE EN BETERE HOOGSCHOOL
SIKB

Jong Leefomgeving

tob

JongSTRONG
netwerk van jong professionele bodem & ondergrond

UITVOERINGSPROGRAMMA
BODEMCONVENANT

KNW
KONINGLIJK NEDERLANDS WATERNETWERK

VNG
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

 Ministerie van Infrastructuur en Milieu

WAGENINGEN UR
For quality of life

BODEM
breed symposium

www.bodembreed.nl